

**MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV BRATISLAVA

**Vzdelávací program pre žiakov s autizmom alebo ďalšími
pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím
ISCED 2C– nižšie stredné vzdelávanie**

**Vzdelávací program ako súčasť štátneho vzdelávacieho programu
schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
pod číslom 2012-13563/42657:2-914 dňa 9. októbra 2012 s účinnosťou od 3. 9. 2012**

OBSAH

ÚVOD	3
1 Ciele výchovy a vzdelávania	3
2 Stupeň vzdelania	3
3 Profil absolventa	3
4 Vzdelávacie oblasti	4
5 Charakteristika, špecifiká, dĺžka výchovy a vzdelávania, podmienky prijímania	4
6 Rámcový učebný plán	6
7 Vyučovací jazyk	7
8 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie	7
9 Spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní	7
10 Povinné personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania	9
11 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania	9
12 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní	9
13 Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov	10

ÚVOD

Pri výchove a vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiakov s AU alebo PVP s MP“) sa podľa § 94 ods. 2 písm. f) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 245/2008 Z. z.“), ktorí sa z dôvodu svojho zdravotného postihnutia nemôžu vzdelávať podľa vzdelávacieho programu poskytujúceho vyšší stupeň vzdelávania, postupuje podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím ISCED 2C – nižšie stredné vzdelávanie.

Vzdelávací program pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím ISCED 2C – nižšie stredné vzdelávanie sa uplatňuje pri vzdelávaní žiakov s touto diagnózou v praktickej škole podľa § 99 ods. 4 zákona č. 245/2008 Z. z., v triedach s individuálnym vzdelávacím programom (ďalej aj „trieda s IVP“).

Vzdelávanie žiakov s AU alebo PVP s MP v triedach s individuálnym vzdelávacím programom v praktickej škole nadväzuje na vzdelávanie s využívaním overených metód a foriem práce so žiakmi s AU alebo PVP s MP v základnej škole pre žiakov s autizmom, výrazne odlišných od metód a foriem práce, ktoré je možné využívať v triedach praktickej školy pre žiakov so zdravotným postihnutím bez autizmu.

Vzdelávací program pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím ISCED 2C – nižšie stredné vzdelávanie vymedzuje špecifické potreby a požiadavky na komplexnú odbornú starostlivosť pri výchovno-vzdelávacom procese žiakov s AU alebo PVP s MP v triede s IVP v praktickej škole.

1 Ciele výchovy a vzdelávania

Cieľom nižšieho stredného vzdelávania žiakov s AU alebo PVP s MP je rozvinutie ich kompetencií (spôsobilostí) potrebných na výkon jednoduchých pracovných činností na úrovni, ktorá je pre nich osobne dosiahnuteľná spravidla pod dohľadom inej osoby a ich maximálne možné integrovanie do spoločnosti.

2 Stupeň vzdelania

Absolvovaním Vzdelávacieho programu pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím získa žiak nižšie stredné vzdelanie podľa § 16 ods. 3 písm. a) zákona č. 245/2008 Z. z. Dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie s doložkou (ISCED 2C) s uvedením zamerania činností, ktoré je žiak schopný vykonávať.

3 Profil absolventa

Žiak je pripravený na výkon jednoduchých pracovných činností so zameraním na pomocné práce v určitom odbore spravidla pod dohľadom inej (zodpovednej) osoby.

4 Vzdelávacie oblasti

Obsah vzdelávania pre žiakov s AU alebo PVP s MP v triede s IVP v praktickej škole tvoria vzdelávacie oblasti, ktoré obsahujú jednotlivé vyučovacie predmety. Profilujúce predmety sú voliteľné, ktoré škola môže doplniť po súhlase ŠPÚ.

Obsah vzdelávania sa poníma ako podklad, ktorý má učiteľ tvorivo rozvíjať (rozširovať alebo redukovať) v závislosti od potenciálu a osobnostných vlastností každého žiaka s AU alebo PVP s MP.

Obsah a ciele obsiahnuté v jednotlivých predmetoch obsahu vzdelávania sa prispôsobujú individuálnym osobitostiam každého žiaka.

ZÁKLADNÉ PREDMETY VO VZDELÁVACÍCH OBLASTIACH PRE ŽIAKOV S AUTIZMOM ALEBO ĎALŠIMI PERVAZÍVNÝMI VÝVINOVÝMI PORUCHAMI S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM V TRIEDE S INDIVIDUÁLNYM VZDELÁVACÍM PROGRAMOM V PRAKTICKEJ ŠKOLE. ISCED 2 – NIŽŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE

VZDELÁVACIA OBLASŤ	PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA
	ROZVÍJANIE KOMUNIKAČNEJ SCHOPNOSTI
	ROZVÍJANIE SOCIÁLNYCH ZRUČNOSTÍ
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	MATEMATIKA
UMENIE A KULTÚRA	VÝCHOVA UMENÍM (DRAMATICKÁ VÝCHOVA, VÝTVARNÁ VÝCHOVA, HUDOBNÁ VÝCHOVA)
ZDRAVIE A POHYB	TELESNÁ VÝCHOVA
ODBORNO-PRAKTICKÉ PREDMETY	ZDRAVOTNÁ VÝCHOVA
	PRÍPRAVA JEDÁL A VÝŽIVA
	DOMÁCE PRÁCE A ÚDRŽBA DOMÁCNOSTI
PROFILUJÚCE PREDMETY	POMOCNÉ PRÁCE S KANCELÁRSKOU TECHNIKOU
	POMOCNÉ ZÁHRADNÍCKE PRÁCE
	POMOCNÉ PRÁCE V KUCHYNI

5 Charakteristika, špecifiká, dĺžka výchovy a vzdelávania, podmienky prijímania

Charakteristika zdravotného postihnutia

Do skupiny pervazívnych vývinových porúch sú zahrnuté tieto diagnostické kategórie: detský autizmus (F84.0), atypický autizmus (F84.1), Rettov syndróm (F84.2), iná dezintegratívna porucha v detstve (F84.3), hyperaktívna porucha spojená s mentálnou retardáciou a stereotypnými pohybmi (F84.4), Aspergerov syndróm (F84.5), iné pervazívne vývinové poruchy (F84.6), nešpecifikovaná pervazívna vývinová porucha (F84.9). MKCH – 10 (1992).

Špecifiká výchovy a vzdelávania

V triedach s IVP pre žiakov AU alebo PVP s MP v praktickej škole je využívanie vyučovacích metód opierajúcich sa o program TEACCH v nadväznosti na ich využívanie pri doterajšom vzdelávaní žiakov AU alebo PVP s MP a zabezpečenie takého obsahu ich vzdelávania, ktoré bude korešpondovať s perspektívou jeho využitia v živote žiakov po

ukončení vzdelávania – pri jednoduchých pracovných činnostiach, primeraných ich možnostiam vyplývajúcim z ich diagnózy.

Obsah vzdelávania má byť však zameraný aj na rozvíjanie základných všeobecných poznatkov u týchto žiakov a to najmä ich komunikačných schopností a sociálnych zručností, aby sa prostredníctvom neho rozvíjala ich osobnosť komplexne.

Žiaci s AU alebo PVP s MP sa vzdelávajú podľa individuálneho vzdelávacieho programu.

Vyučujúci uplatňuje primeranosť nárokov na základe dispozícií žiaka, ktoré majú vplyv na prognózu jeho vývinu s cieľom zlepšovať jeho vedomosti, zručnosti a návyky a zvyšovať tým jeho šance na zlepšovanie kvality jeho života.

Žiaci sú pripravovaní na pomocné práce najmä v chránenom pracovisku.

Prax by mali žiaci vykonávať nielen v rámci areálu vlastnej školy, ale aj v podmienkach chráneného pracoviska, alebo v podmienkach maximálne priblížených reálnemu pracovisku.

Praktická príprava na výkon jednoduchých pracovných činností žiakov sa vykonáva činnosťou na pracovisku praktickej školy, alebo na pracovisku mimo praktickej školy. Pracovisko praktickej školy sa zriaďuje v priestoroch školy s prihliadnutím na obsah vzdelávania, ale predovšetkým na individuálne osobitosti každého žiaka s AU alebo PVP s MP.

Dĺžka výchovy a vzdelávania

Vyučovacie čas žiaka je v 1. až 3. ročníku 28 hodín týždenne. Vzdelávanie žiakov je členené do jednotlivých ročníkov. Obsah vzdelávania prebieha v jednotlivých ročníkoch na vyučovacích hodinách a je určený rámcovým učebným plánom a obsahom vzdelávania štátneho vzdelávacieho programu vo vzdelávacích oblastiach jazyk a komunikácia, matematika a práca s informáciami, umenie a kultúra, zdravie a pohyb, odbornopracoviská a profilujúce predmety.

Profilujúce predmety sú voliteľné. Predmet je voliteľný pre žiaka, po dohode s rodičmi/zákonným zástupcom žiaka. Pri výbere voliteľného predmetu sú však rozhodujúce možnosti a schopnosti žiaka s AU alebo PVP s MP.

Podmienky prijímania

Do tried s IVP v praktickej škole sa prijímajú žiaci, ktorí ukončili základnú školu alebo povinnú školskú dochádzku, sú žiakmi s AU alebo PVP s MP a ich stupeň postihnutia im neumožňuje zvládnuť prípravu v odbornom učilišti.

Do tried s IVP v praktickej škole sa prijímajú aj dospelé osoby s AU alebo PVP s MP, ktorí dovŕšili vek 18 rokov a neboli vzdelávaní v odbornom učilišti alebo praktickej škole.

6 Rámcový učebný plán

Rámcový učebný plán pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím v triede s individuálnym vzdelávacím programom v praktickej škole. ISCED 2C – nižšie stredné vzdelávanie

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM					
Vzdelávacia oblasť	Predmet/ročník	1.	2.	3.	Spolu
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	2	2	2	6
	rozvíjanie komunikačnej schopností	3	3	3	9
	rozvíjanie sociálnych zručností	3	3	3	9
					24
Matematika a práca s informáciami	matematika	2	2	2	6
Umenie a kultúra	výchova umením	2	2	2	6
Zdravie a pohyb	telesná výchova	2	2	2	6
					18
Odborno-praktické predmety	zdravotná výchova	2	2	2	6
	príprava jedál a výživa	2	2	2	6
	domáce práce a údržba domácnosti	2	2	2	6
					18
Profilujúce predmety (voliteľné)	pomocné práce s kancelárskou technikou				
	pomocné záhradnícke práce				
	pomocné práce v kuchyni				
		5	5	5	15
Spolu povinná časť		25	25	25	75
ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM					
Voliteľné hodiny		3	3	3	9
Spolu: povinná časť + voliteľné hodiny		28	28	28	84

Poznámky

1. Počet týždenných vyučovacích hodín v jednotlivých ročníkoch predstavuje určený počet hodín pre jednotlivé vzdelávacie oblasti a konkrétne vyučovacie predmety.
2. Vyučovacia hodina má 45 minút v tomto rozdelení učebného plánu. Škola si môže zvoliť vlastnú organizáciu vyučovania. S prihliadnutím na osobitosti žiakov so zdravotným znevýhodnením môže škola uplatňovať aj iné spôsoby organizácie vyučovania, a to členením vyučovacej hodiny do kratších časových úsekov, zaradovaním a organizovaním prestávok, blokovým vyučovaním a inými organizačnými formami (§ 2 ods. 14 vyhlášky č. 322/2008 Z. z.).
3. Určenú vzdelávaciu oblasť s profilujúcimi predmetmi uvedenými v rámcovom učebnom pláne môže riaditeľ školy doplniť podľa záujmu žiakov, ich individuálnych možností a schopností, personálnych a materiálnych podmienok školy a podmienok regiónu. V prípade zvolenia iného profilujúceho predmetu je potrebné vypracovať obsah vzdelávania nového profilujúceho predmetu a požiadať MŠVVaŠ SR prostredníctvom Štátneho pedagogického ústavu v Bratislave o jeho schválenie.
4. Voliteľné hodiny školského vzdelávacieho programu sú disponibilné hodiny, ktoré možno využiť na posilnenie hodinovej dotácie vzdelávacích predmetov jednotlivých vzdelávacích oblastí Štátneho vzdelávacieho programu, na utvrdenie alebo rozšírenie obsahu vzdelávania vzdelávacích predmetov. V rámci školského vzdelávacieho programu možno zaviesť nový vzdelávací predmet, ktorý však nie je profilujúcim predmetom. Obsah vzdelávania nového voliteľného predmetu MŠVVaŠ SR neschvaľuje.

7 Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom školy, postupujúcej podľa tohto vzdelávacieho programu, je štátny jazyk Slovenskej republiky.

8 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Vzdelávanie v triede s IVP v praktickej škole sa organizuje dennou formou štúdia. Denná forma štúdia sa uskutočňuje ako celodenná. Celodenné vzdelávanie je organizované v dopoludňajších aj v odpoľudňajších hodinách v rozsahu piatich pracovných dní v týždni. Vzdelávanie sa uskutočňuje formou individuálneho vzdelávania podľa individuálneho vzdelávacieho programu vytvoreného podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím.

9 Spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní

Príprava v triede s individuálnym vzdelávacím programom v praktickej škole trvá najviac tri roky.

Vzdelávanie podľa vzdelávacieho programu tried s individuálnym vzdelávacím programom v praktickej škole sa ukončuje celkovým zhodnotením manuálnych zručností žiaka v rozsahu učiva určeného príslušným vzdelávacím programom.

Dokladom o získanom vzdelaní je záverečné vysvedčenie s uvedením zamerania činností (profilujúce predmety), ktoré je žiak schopný vykonávať.

10 Povinné personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Pedagogickí zamestnanci

- spĺňajú kvalifikačné požiadavky stanovené všeobecne záväznými právnymi predpismi,
- preukazujú odborné a osobnostné spôsobilosti, ktoré využívajú pri pedagogickej komunikácii, motivácii žiakov, ich diagnostikovaní, hodnotení, pozitívnom riadení triedy,
- riadia vlastné sebarozvíjanie a celoživotné vzdelávanie v odbornej oblasti a osobnostnom raste; ako súčasť kolektívu pedagógov sú schopní vzájomnej efektívnej a ľudsky podporujúcej komunikácie, spolupráce, tímovej práce a kooperatívneho riešenia problémov.

Vedúci pedagogickí zamestnanci

- svojimi manažérskymi, organizačnými a pedagogickými schopnosťami vytvárajú predpoklady pre fungujúci, motivovaný spolupracujúci kolektív s profesionálnou klímou a podporujúcim prostredím,
- starajú sa o svoj odborný a osobnostný rast, ako aj všetkých členov kolektívu a vytvárajú pre tento ich rast priaznivé podmienky,
- sú schopní poradiť učiteľom a obhájiť ich pred negatívnymi faktormi, ktoré by nepriaznivo ovplyvňovali ich pedagogické pôsobenie.

Asistent učiteľa

- pracuje v triede, ktorú navštevuje žiak alebo viac žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného žiaka v závislosti od závažnosti jeho postihnutia.

Školský psychológ

- vykonáva odborné činnosti v rámci terapie a prevencie, s využitím psychodiagnostických metód, na ktoré má oprávnenie a ktoré môže využívať v zmysle zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, t. j. ktoré nie sú diagnostickými metódami na určenie diagnóz žiakov, podmieňujúcimi ich zaradenie do triedy s individuálnym vzdelávacím programom pre žiakov s AU alebo ďalšími PVP; tu uvedené odborné činnosti môže zabezpečovať pre školu aj centrum špeciálnopedagogického poradenstva prostredníctvom svojho odborného zamestnanca oprávneného vykonávať príslušné odborné činnosti.

Pomocný vychovávateľ, pomocný zdravotnícky personál, osobný asistent

- poskytuje individuálnu pomoc žiakovi s autizmom alebo ďalšou pervazívnou vývinovou poruchou pri sebaobslužke a zaisťovaní bezpečnosti žiakov v škole a mimo nej, pri činnostiach súvisiacich s výchovno-vzdelávacím procesom a ich praktickou prípravou.

11 Povinné materiáľno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Učebne (triedy) vybavené viacúčelovým výškovo nastaviteľným nábytkom, s priestorom pre relaxáciu a nenáročnú pohybovú aktivitu počas vyučovania.

Učebne pre jednotlivé vzdelávacie oblasti (predmety), predovšetkým pre výučbu odbornopracovníckych a profilujúcich predmetov, vybavené špeciálnym nábytkom, prístrojmi, nástrojmi, pomôckami, technikou, materiálmi.

Bezpodnetová miestnosť.

Štruktúrované priestory na individuálne vzdelávanie žiakov.

Priestory pre telovýchovné aktivity s bezpečným povrchom, náradím a náčiním.

Priestory pre prípravné práce učiteľa, priestory na uloženie pomôcok.

Priestory pre stravovanie rešpektujúce hygienické normy a špecifiká individuálnych potrieb žiaka s AU alebo ďalšími PVP,

Priestory pre vedenie školy a -nepedagogických zamestnancov (miestnosť riaditeľa, zástupcu, hospodára, výchovného poradcu, liečebného pedagóga, školského psychológa a pod.), so zodpovedajúcim technickým vybavením a nábytkom.

Miestnosť pre uskladnenie učebníc, archív.

Priestory pre odkladanie odevov a obuvi (šatne).

Priestory pre hygienu, vrátane WC pre žiakov a žiačky, učiteľov, učiteľky a ďalších zamestnancov školy, vybavené dávkovačmi pre tekuté mydlo, zásobník s dezinfekčným prostriedkom a zásobníkmi pre jednorazové utierky.

Ďalšie pomocné priestory potrebné pre zaistenie chodu školy.

12 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov a zamestnancov školy

- zdravé prostredie tried (nábytok zodpovedajúci telesným proporciám žiakov, protišmyková podlaha, dostatočné denné svetlo, vetranie, osvetlenie, vykurovanie možnosť ochrany pred priamym slnečným svetlom),
- priestor pre ošetrovanie úrazu a na krátkodobý pobyt zraneného, resp. chorého žiaka, alebo žiaka v čase akútneho zhoršenia jeho psychických problémov,
- výrazné označenie všetkých nebezpečných predmetov a priestorov, pravidelná kontrola z hľadiska bezpečnosti,
- lekárnice vybavené podľa predpisov na dostupných miestach, kontakty na rýchlu zdravotnú pomoc, linku dôvery, políciu, rodičov alebo iných zákonných zástupcov žiakov,
- zabezpečený vhodný pitný a stravovací režim,
- dodržiavanie zákazu fajčenia, pitia alkoholu a používania iných omamných látok v škole, bezprostrednom okolí a na všetkých akciách mimo priestoru školy organizovaných školou,

- v priestoroch určených na praktickú prípravu je potrebné podľa platných technických predpisov vytvoriť podmienky na bezpečnú prácu, dôkladne a preukázateľne oboznámiť žiakov s predpismi o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, s hygienickými a technickými predpismi, technickými normami, s pravidlami bezpečnej obsluhy technických zariadení, používaním ochranných prostriedkov a dodržiavanie týchto predpisov vyžadovať a kontrolovať,
- ak práca vyžaduje priamy dozor, musí osoba poverená priamym dozorom obsiahnuť všetky pracovné miesta žiakov tak, aby mohla pri ohrození zdravia žiaka bezprostredne zasiahnuť,
- žiakom nie je povolené vykonávať práce so zvýšeným nebezpečenstvom, za ktoré je nevyhnutné považovať aj rôzne individuálne indispozície žiakov voči niektorým podnetom, ktoré u nich vyvolávajú zhoršenie psychického stavu.

13 Zásady a podmienky pre vypracovanie školského vzdelávacieho programu

Školský vzdelávací program pre žiakov s AU alebo ďalšími PVP s MP v triede s IVP v praktickej škole je vypracovaný na základe tohto vzdelávacieho programu, ktorý je súčasťou Štátneho vzdelávacieho programu pre nižšie stredné vzdelávanie (ISCED 2C).

Poznámka

Prílohou tohto vzdelávacieho programu je Obsah vzdelávania pre 1. až 3. ročník pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím v triede s individuálnym vzdelávacím programom v praktickej škole.